

Túto brožúrku vydala **Liga proti rakovine** v odbornej spolupráci s **Oddeľením radiačnej onkológie NOÚ**.

Liga proti rakovine je občianske združenie, ktoré pomáha onkologickým pacientom, ich rodinám a blízkym aj prostredníctvom týchto projektov:

Onkoporadňa

Na bezplatnej linke **0800 11 88 11** sú vám k dispozícii skúsení odborníci-lekári, psychológovia, výživoví asistenti, sociálno-právni poradcovia. Sú pripravení vám poradiť a pomôcť s vašimi konkrétnymi otázkami. Vaše otázky môžete zasielať aj mailom na poradna@lpr.sk. Rozpis časov služieb jednotlivých odborníkov na každý deň nájdete na www.lpr.sk/onkoporadna.

Siet onkopsychológov

Napriek Slovenskom je vám k dispozícii približne 20 psychológov, ktorí ponúkajú **individuálne príp. skupinové poradenstvo** a terapiu počas liečby a po nej. Kontakty na onkopsychológov v daných mestách nájdete na www.lpr.sk/siet-psychologov.

Centrá pomoci LPR

Pre onkologických pacientov ponúkame v Centrách pomoci v Bratislave, Košiciach a Martine rehabilitácie, pohybové a voľnočasové aktivity a vzdelávacie kurzy.

Rodine či blízkym onkologického pacienta individuálne poradíme. Organizujeme edukačné prednášky pre širokú verejnosť, ktorá sa chce dozvedieť viac o onkologickej ochorenií a prevencii.

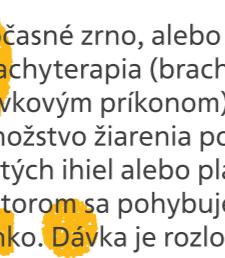
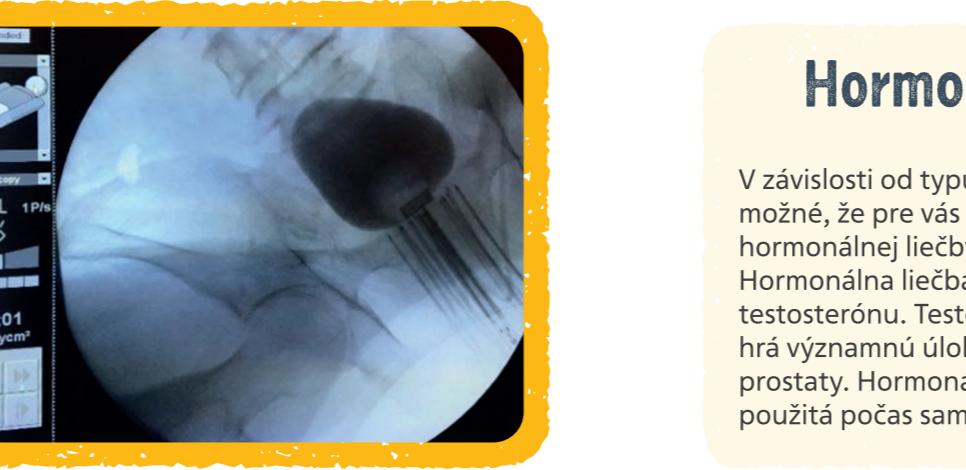
Viac informácií o bezplatných programoch Ligy proti rakovine určených pre onkologických pacientov a ich rodiny môžete nájsť na www.lpr.sk

V rámci **Oddelenia radiačnej onkológie NOÚ** vzniklo občianske združenie **RadOnko**, ktorého cieľom je skvalitnenie radiačnej liečby a podporiť rozvoj radiačnej liečby na Slovensku.

Viac info na: www.radonko.sk.

Informácie v brožúrke sú čerpané zo spoločnosti ASTRO (Americká spoločnosť pre radiačnú onkológiu), konkrétnie dostupné na stránke www.rtanswers.org.

Texty boli redigované **Národným onkologickým inštitútom** www.noisk.sk

Dočasné zrno, alebo tzv. HDR brachyterapia (brachyterapia s vysokým dávkovým príkonom) dodá potrebné množstvo žiarenia pomocou zavedených dutých ihiel alebo plastových katétrov, v ktorom sa pohybuje malé rádioaktívne zrno. Dávka je rozložená do niekoľkých frakcií. Katétre zavádzajú radiačny onkológ a počas tohto výkonu budete v anestézii a nebude ste cítiť žiadnu bolest. Katétre zostávajú zavedené len po dobu jedného až dvoch dní. Akonáhle je liečba ukončená sú katétre vytiahnuté von. Po ukončení HDR brachyterapie nezostáva v tele žiadna rádioaktivita. Nebudete musieť vo svojom okolí robiť žiadne obmedzenia ani špeciálne opatrenia.

Brachyterapia môže byť použitá samostatne, alebo v kombinácii s externou rádioterapiou a hormonálnou terapiou. Opýtajte sa vášho lekára, či je HDR alebo LDR brachyterapia vhodná na liečbu vášho ochorenia.

Denodenná starostlivosť o seba počas liečby

Liečba rakoviny býva náročná a pacient sa musí vyrovnať s mnohými ťažkosťami a problémami. Váš onkologický tím spolu s vašou rodinou a priateľmi sú vám pripravení pomôcť!

- Doprajte si veľa oddychu počas liečby a nebojte sa čokoľvek opýtať
- Dodržujte odporúčania vášho lekára a pýtajte sa, ak vám je niečo nejasné
- Žiadna otázka nie je hlúpa!
- Povedzte vášmu lekárovi o akýchkoľvek iných liekoch, vitamínoch alebo iných doplnkoch stravy, ktoré užívate, aby ste sa uistili, že sú vhodné a bezpečné počas liečby žiarením
- Jedzte vyváženú stravu

Hormonálna liečba

V závislosti od typu vášho ochorenia je možné, že pre vás bude vhodné pridanie hormonálnej liečby k liečbe žiarením. Hormonálna liečba potláča tvorbu testosterónu. Testosterón je hormón, ktorý tiež klinickým onkológom, alebo tiež radiačným onkológom, alebo tiež klinickým onkológom. Dĺžka užívania hormonálnej liečby závisí na presnom type vášho ochorenia. Opýtajte sa vášho lekára ak potrebujete viac informácií.

Nežiaduce účinky

Skoré nežiaduce účinky sú zvyčajne prechodné, odznejú dosť rýchlo po ukončení liečby

Časté

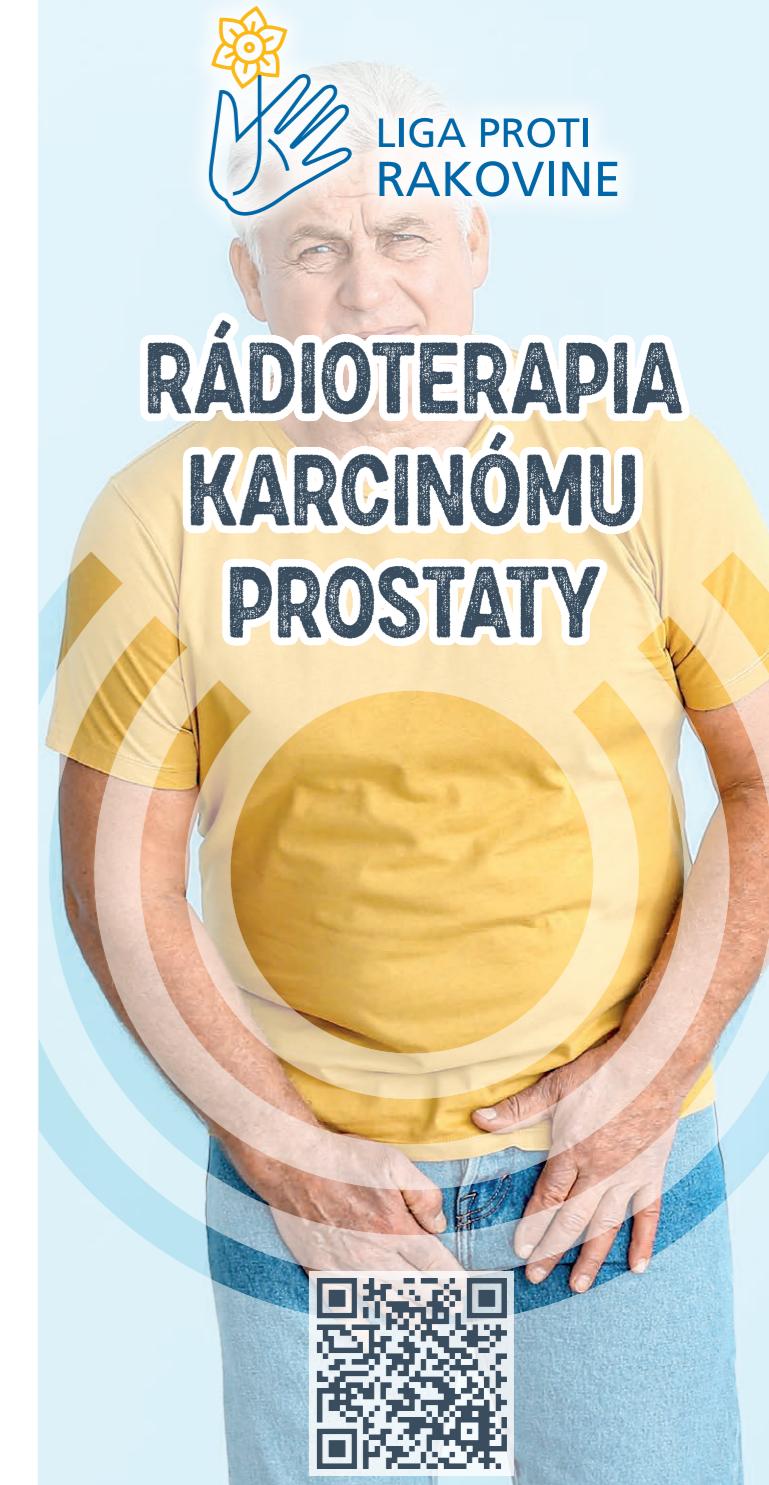
- únava
- časté močenie
- stážené močenie
- hnačka/riedka stolica
- nutkanie na stolicu

Menej časté

- krv v stolici
- krv v moči
- začervenanie kože
- strata ochlpenia v ožarovanej oblasti

Tím pracoviska radiačnej onkológie

Radiační onkológovia sú špecialisti, ktorí majú v starostlivosti pacientov podstupujúcich radiačnú liečbu. K ostatným členom tímu patria rádiologickí technici, klinickí fyziči, zdravotná sestra.

Rakovina prostaty (RP) patrí medzi najčastejšie typy rakoviny u mužov. Je dobre liečiteľná a často úplne vyliečiteľná. Viac ako 98 % mužov s rakovinou prostaty prežíva viac ako 10 rokov po stanovení diagnózy.

Nakoľko chirurgická a radiačná terapia majú v liečbe rakoviny prostaty porovnatelnú účinnosť a efektivitu, je veľmi dôležité, aby ste pred začiatkom liečby prebrali s lekárom všetky možnosti vašej liečby.

Preberte s urologom možnosti operácie a s radiačným onkológom možnosti ožarovania. Poučte sa o rizikách ako aj výhodách jednotlivých liečebných modalít, aby ste sa rozhodli, ktorá z možností viac vyhovuje vašim očakávaniom o liečbe a následnej kvalite života.

Liečba rakoviny prostaty

Ak sa zistí, že trpíte rakovinou prostaty, mali by ste prediskutovať možnosti vašej liečby s:

radiačným onkológom – onkológom špecializujúcim sa na liečbu rakoviny pomocou ožarovania,

urológom – chirurgom špecializujúcim sa na močovo-pohlavný trakt a

klinickým onkológom – onkológom špecializujúcim sa na liečbu rakoviny pomocou chemoterapie a biologickej liečby.

Možnosti liečby rakoviny prostaty sú:

Externá rádioterapia – radiačný onkológ + fyzik naplánujú ožiarenie vysoko energetickým ionizujúcim žiareniom s cieľom zničenia rakovinových buniek

Brachyterapia – radiačný onkológ chirurgicky zaviedie špeciálne zrná s vysoko energetickým ionizujúcim žiareniom do oblasti prostaty – a to alebo na stálo, alebo len prechodne – na čas ožiarenia

Chirurgia – urológ operačne odstráni celú prostatu

Aktívne sledovanie – pacienti s rakovinou prostaty s nízkym rizikom sú monitorovaní lekárom, opakovanými kontrolami PSA, prípadne biopsiou

Hormonálna liečba – radiačný onkológ, urológ, alebo klinický onkológ predpíše lieky, ktoré blokujú produkciu hormónov (testosterón) ktoré napomáhajú pri rakovinovom raste

Chemoterapia – klinický onkológ predpíše proti nádorovú liečbu a to vo forme tablet, alebo ako vnútrozilovú infúziu.

Hypofrakcionovaná rádioterapia je formou EXRT, pri ktorej sa aplikuje mierne vyššia denná dávka žiarenia

Častokrát je najlepšou voľbou liečby vášho ochorenia kombinácia viacerých typov liečby, ako napríklad použitie hormonálnej liečby a externej rádioterapie, alebo kombinácia brachyterapie a externej rádioterapie.

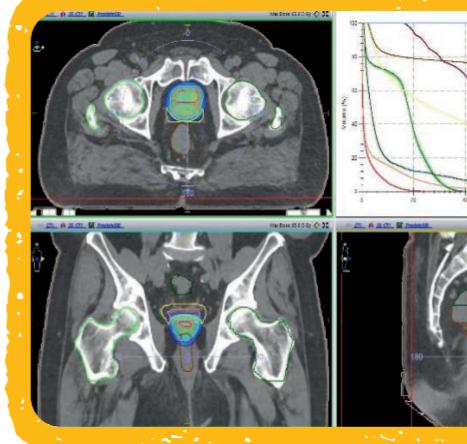
Opýtajte sa vášho lekára, aké sú všetky výhody, nevýhody a riziká vašej možnej liečby vrátane aktívneho sledovania.

Externá rádioterapia (EXRT)

Externá rádioterapia, nazývaná skrátene rádioterapia, predstavuje sériu ožiarenií s presným zameraním, aplikovaných 1x denne. Efektivita EXRT je pri liečbe rakoviny prostaty porovnatelná a niekedy dokonca o kúsok lepšia ako chirurgická liečba.

Pred zahájením samotnej liečby vám váš radiačný onkológ navrhne ožarovací liečebný plán podľa výsledkov vašej histológie, zobrazovacích vyšetrení, ako aj fyzikálneho vyšetrenia. Vykoná sa CT vyšetrenie v identickej polohe, v akej budete ožarovany, pričom sa použijú pomôcky na zabezpečenie pohodlia a stálej polohy. Táto fáza sa nazýva plánovacia. Je potrebné a nevyhnutné, aby ste dodržiavali odporučenia o nutnosti zabezpečenia rovnakej náplne močového mechúra a vyprázdnení konečníka. Niektoré pracoviská vykonávajú pred samotným plánovacím CT zavedenie špeciálneho gélu medzi prostatu a konečník, na oddialenie konečníka a tým zmiernenie možných vedľajších účinkov. Radiačný onkológ (alebo urológ) môže zaviesť špeciálne nerádioaktívne zrná – markery do oblasti prostaty, aby bolo zameranie prostaty ešte presnejšie.

Váš ožarovací plán pri liečbe rakoviny prostaty bude zahrňať oblasť prostaty a v niektorých prípadoch aj oblasť semenných vačkov (žľazy v oblasti za prostatou) a lymfatické uzliny panvy. Opýtajte sa vášho radiačného onkológa, ktoré oblasti je nutné ožarovať vo vašom prípade.

Dĺžka vašej liečby bude teda závisieť od vášho výkonnostného stavu a presného typu rádioterapie.

Brachyterapia prostaty

Podstatou brachyterapie je liečba rakoviny zavedením rádioaktívneho zdroja žiarenia priamo do prostaty.

Rozoznávame 2 typy:

1 Permanentné zrno, alebo tzv. LDR brachyterapia (brachyterapia s nízkym dávkovým príkonom) predstavuje zavedenie drobných kovových zrniečok priamo do prostaty. Tento zárok je pokladaný za operačný výkon a vyžaduje anestéziu. Zrná sú dočasne rádioaktívne a ožarujú tkainivo prostaty po dobu niekoľkých mesiacov. Po strate ich rádioaktivity zostávajú natrvalo v prostate. Sú neškodné a nebudú vás nijako obťažovať. Počas krátkeho obdobia ich aktivity by sa pacienti mali vyhýbať blízkemu kontaktu s deťmi a tehotnými ženami. Opýtajte sa vášho radiačného onkológa, techniku, prípadne sestry na zásady radiačnej ochrany a možnej expozícii žiareniom vašich rodinných príslušníkov, prípadne zvieracích miláčikov.